

Oponentský posudek disertační práce Zuzany Beranové „Role ženy v Keni“ (The Role of Kenyan Woman). Praha, FFUK 2014; rukopis: 152 číslováných stran + 15 nečíslovaných stran příloh.

„Cílem této práce je prozkoumat roli keňské ženy ve stávající společnosti a podívat se na ni z mnoha úhlů...“ /str. 3/. Úryvek citátu naznačuje jak ambiciósní úkol si autorka vybrala a aby ho dosáhla, využila veškerou dostupnou literaturu a tato sekundární data kombinovala s primárními daty, které získala během svých vlastních terénních výzkumů z let 2003 až 2005. Analýzu společenského postavení keňských žen pak ještě doplnila o nárys návrhu možného řešení současné situace, respektive situace z počátku 21. století.

Text je logicky strukturovaný do tří částí. V první, zahrnující kapitoly 2 („Historie angažovanosti ženského hnutí v Keni“) a 3 („Žena v ekonomickém světě“) nabízí autorka pohled vnějšího, globálního světa, jaký najdeme ve zprávách mezinárodních organizací a v odborných monografiích. Ve druhé části, tvořené kapitolami 4 („Dcera“), 5 („Manželka“) a 6 („Matka“) je čtenáři představen obraz ženských světů zevnitř, který je výrazně založený na autorčiných terénních výzkumech. Třetí část – kapitoly 7 („Násilí proti ženám“), 8 („Magie dává moc“) a 9 („Keňská žena jako politička“) pak kombinuje oba přístupy. Následuje trochu obsahově vybočující kapitola 10 („Odras keňské ženy v umění“), závěr (kap. 11), bibliografie a přílohy. Podoba textu splňuje všechny formální požadavky kladené na podobné texty, tj. autorka řádně cituje, píše dobrou češtinou atp.

K předložené práci mám několik poznámek:

- 1) Samotný název disertační práce („Role ženy v Keni“) a tedy i vytčený cíl jsou značně přehnané. Sama autorka na str. 4 uvádí: „... Práce je zaměřena na několik vybraných keňských etnických skupin – Kikuju, Kamba, Luo, Luhya, Samburu a také na etnickou skupinu Masajů...“. Autorka nezkoumala život městských žen, případně život žen z dalších etnických skupin. Disertační práce je tedy věnována roli žen ve venkovských komunitách a to ještě vybraných.
- 2) Domnívám se, že desátá kapitola působí v textu poněkud nesourodě. Bylo by asi lepší, kdyby Zuzana Beranová její jednotlivé kusy (podkapitoly či pasáže) přiřadila ke kapitolám čtyři až šest. Obraz ženy v literatuře i v ústně tradovaných textech by byl dalším argumentem podporujícím autorčinu analýzu.
- 3) Není úplně jasné, zda autorka hovoří o věnu (a skutečně myslí „věno“ – „dowry“) anebo o poplatku za nevěstu („bridewealth“) – viz např. strany 66 až 68.
- 4) Problémem řešení ženské obřízky v Africe, ale i u Afričanek žijících v Evropě i jinde, je neustále se prosazující euro-americký (feministický)

názor pracující s pojmem vykořisťování. Vůbec totiž nevysvětluje, proč se Afričanky nechávají vědomě vykořisťovat a připravovat o potěšení ze sexu. Autorka vychází z téhož euro-amerického názoru a tak nedoceňuje význam mýtů a dalších tradičních ústně tradovaných textů pro chování lidí vůbec, v tomto případě žen některých etnických skupin v Keni. Přitom sama cituje mýtus od etnika Nandi, který daný zvyk vysvětluje /str. 47/. Také nebere v úvahu význam sociální kontroly jednotlivých komunit a z toho např. vyplývající neprovdatelnost dívek, které obřízku nepodstoupily. /str. 44-57/.

- 5) Místo se do textu dostaly angličtinou ovlivněné pojmy anebo nejasná spojení slov: pastorální společnosti /str. 23/, děti ... mají... spirituální význam /str. 40/.
- 6) Autorka občas používá i data od dalších etnických skupin, než jsou ony vyjmenované na str. 4 - např. Nandi.
- 7) V závěru kapitoly 6 – „Matka“ je sice věnována pozornost starým ženám, ale zdá se mi, že by si jejich společenská role zasloužila vlastní kapitolu.
- 8) V kapitole 8 – „Magie dává moc“ autorka směšuje používání magie (čarodějnictví a kouzelnictví) s posedlostí duchem, každý z obou jevů má jiné kořeny.
- 9) Není mi jasné, proč nejsou přílohy stránkovány.

Disertační práce Zuzany Beranové je zajímavým příspěvkem k tématu společenského postavení žen v Keni. Je třeba ocenit, že provedla vlastní terénní výzkumy a data z nich využila ve své práci. Předloženou práci doporučuji k obhajobě.

16. července 2014

Prof., PhDr. Josef Kandert, CSc.